

A fost instalat director la 1 aprilie 1991. Și-a propus să împlinească ceea ce n-a putut altădată, „repertoriu mare și stagioni proeminente“, dar, în special, „neapărat, un teatru de avangardă“. A reușit să contureze clar și solid premisele, printr-o muncă energică. „Am început violent, în foarte multe direcții“, declară el; „A fost, totuși, o bătălie uriașă. Începeam dimineața și terminam noaptea, târziu, după ora unsprezece“. A schimbat, la propriu, fața teatrului, care cu puțin timp înainte suferise și un incendiu, a prelungit scena și a dat mobilitate spațiului de vizionare, impuls și îndrăzneală proiectelor. „A venit aici și ne-a pus serios la muncă [...] Și de unde în teatru se repeta numai 2–3 ore pe zi, am ajuns la repetiții de 12 și 13 ore zilnic! Corpurile răspund, vocea nu dă greș, deci instrumentul începe să aibă armonii și nuanțe“, mărturisește actorul Virgil Flonda. Montează și surprinde prin modernismul viziunii cu o piesă a suedezului Göran Tunström *Chang Eng* („o fabulă teatrală, în care frații siamezi se reflectă“), apoi cea poloneză a lui Tadeusz Rózewics *Cartoteca* („Impecabila viziune regizorală face ca fiecare sunet, fiecare mișcare – riguros gândite – să devină surprinzătoare prin deschiderile și ideile pe care le presupune“, scrie o cronicară). Și se menționează meritul determinant al lui Iulian Vișa în renașterea teatrului sibian, socotit al doilea moment fast, după cel al lui Radu Stanca. Prea scurt, din nefericire, în ce-l privește, retezat brusc în 1993 pentru acel implacabil „și gata!“, dus pe aripi îndrăznețe, apoi, de emulii săi Constantin Chiriac și Virgil Flonda până la renume internațional, cu excepționalele montări și festivaluri de anvergură actuale. Domnul Firescu e pe-acolo și ține să dea seama.

O cânticică de suflet

La Editura „Timpul“ din Iași a apărut un volumaș al doamnei Carmen Mihalache, critic de teatru și redactor-șef al revistei *Ateneu* din Bacău, cu un titlu parcă de substrat etic – **Urât mai trăiți, domnilor!** Volumaș de 98 de pagini. Cu o hazoasă copertă, de unde zece personaje din trecute epoci – un monarh, Mona Lisa, un muschetar, un cardinal, parcă și Napoleon printre ele – privesc spre un televizor, spre lumea noastră adică, nedumeriți, perplecși, enigmatici sau luându-se cu mâinile de cap (ilustrația, exemplară: Constantin Ciosu). Din primele rânduri care deschid sumarul ni se lămurește tâlcul și sorgința titlului, inspirate de lumea pieselor lui Cehov, despre care Gorki ar fi spus că așa le-ar fi categorisit dramaturgul, pentru iremediabila lor stare de plictiseală și neputință. Iar despre „inconsistența sentimentelor știm și noi destule“, spune Carmen Mihalache, menționând că nu ne sunt nici nouă străine neîmpliniri, tristeți, iubiri neîmpărtășite, disperări, lehamite, ca eroilor săi, pentru că doctorul Cehov „cunoștea bine sufletul omenesc“.

Credeam, știindu-i activitatea de critic, că va fi o culegere de cronici despre teatru dintr-o experiență de vreo trei decenii, cum bine fac alte condeie împătimită în domeniu. Ei bine, nu. Doamna Carmen ne surprinde cu (prea) succinte însemnări, mici eseuri unele, care îmbină confesiunea cu comentariul aplicat, într-un stil liber, direct, atașant și atractiv. După prima consemnare, care explică titlul și dă seamă de afinitate cu mentorul – „Cehov îmi răspunde la multe întrebări,

și-mi pune mereu altele noi“ –, trece la o diversitate de subiecte cu tangență culturală, care-i rețin atenția și cer o clipă de reflecție. Fabuloasa lumea a cărților dintr-o librărie particulară, ultima iubire a lui Cioran pentru o profesoară de filosofie de 30 de ani, un serial ruso-american cu eroi romantici și nostimada introducerii unei conjuncții de către Blaga într-un vers de Beniuc, ce-i schimbă ingenios sensul, rânduri sensibile despre un coleg și poet local și alte câteva despre unele cărți. Dar cărțile – „iubire statornică... lumină interioară“ – formează obiectul unui consistent grupaj de 15 comentarii, dintr-un capitol numit „Dincolo și dincoace de scenă“. Minieșuri, ce depășesc limitele unor recenzii obișnuite, prin adâncimea analizei, rafinamentul sugestiilor și originalitatea punctelor de vedere. Se verifică aici „îndrăgostirea“ declarată pentru cărți, cu și despre oameni de teatru, pe care cronicara le citește nu doar cu interes, ci cu reală pasiune... Personalități emblematice ale artei teatrale românești (Clody Bertola, Ștefan Iordache, Cătălina Buzoianu, Andrei Șerban, Vlad Mugur), figuri memorabile ale scenei ieșene (Margareta Baciuc, Miluță Gheorghiu), dar și – exemplara opțiune – colegi de breaslă cu volume publicate: Oltița Cîntec („neobosită în a detecta semnele noului în arta teatrală“), Miruna Runcan („pasionată de tot ce mișcă în lumea ideilor“), Florin Faifer („mozartiană, jucăușă libertate a expresiei“), Ștefan Oprea („critic serios, chiar sever“), Constantin Paiu („contemplator, atent, onest, prob“), Bogdan Ulmu („șugubăț... umor cu carul și știința autopersiflării“).

Ultimele opt pagini (numai opt?) din grupajul „Decupaje“, au o savoare aparte. Pentru că doamna Mihalache dă „pe repede-’napoi“ filmul propriei vieți, cu amintiri ce-i trec... unele“ prin minte, altele prin inimă“. Se autodefiniște inspirat și franc, cu filiații – se putea altfel? – din lumea teatrului și-a filmului: „O parte a ființei mele vede lucrurile printr-o lentilă măritoare, e ca și cum ar fi înălțată pe coturni. Electra, Antigona, ce mai încoace și-ncolo! Iar cealaltă parte e atât de slabă, de vulnerabilă, cu sensibilitatea rănită, o biată Gelsomina, femeia-copil, femeia-clovn, înotând în tristețe. Pendulez ilar între Electra și Gelsomina, așadar“.

Puține pagini, dar bogate în sugestii de viață și vocație.

Carmen Mihalache

Urât mai trăiți, domnilor!